

Niko Jakobsson

Pikaluottojen markkinointi

Helsingin yliopisto, Oikeustieteellinen tiedekunta

Yksityisoikeuden laitos

Kuluttajaoikeuden harjoitusseminaari

Ohjaaja: Klaus Viitanen

Alustuspäivä: 28.5.2007

Sisällysluettelo

Sisällysluettelo	I
Lähteet.....	II
Lyhenteet.....	IV
1. Johdanto	1
2. Yleinen katsaus pikaluottoihin.....	2
2.1 Mikä on pikaluotto?	2
2.2 Pikaluotto-ilmiö Suomessa – pikaluoton asema luottojärjestelmässä.....	3
2.3 Pikaluotto ratkaisuna nopeaan rahantarpeeseen – ongelma luoton ottajalle.....	4
3. Soveltuuko luottolaitoslaki myös pikaluottoyrityksiin?	6
4. Pikaluottoihin soveltuvasta sääntelystä.....	8
4.1 Yleinen katsaus kuluttajansuojalain säännöksiin.....	8
4.2 Kuluttajansuojalain 7 luvun soveltamisala ja rajoitussäännökset.....	8
4.3 Markkinointisäännökset.....	12
4.4 Etämyyntisääntely.....	14
4.5 Kohtuuttomista sopimusehdoista	16
5. Pikaluottojen takaisinmaksu – erääntyminen ja peruuttaminen.....	16
5.1 Pikaluottosopimuksen peruuttamista koskeva säännöstö	16
5.2 Vastuu korvaamisesta, kun luoton on tilannut joku muu?.....	18
6. Pikaluottojärjestely RL:n kiskontasäännöksen näkökulmasta	19
6.1 Onko pikaluotolla korkokatto? – missä kulkee laillisen kiskonnan raja?.....	19
7. Yhteenveto ja katsaus tulevaan	20

Lähteet

Kirjallisuus

- Heinonen, Olavi ym.: Rikosoikeus. WSOY 2002.
- Jaakkola, Anu: Kulutusluottoehtoihin liittyvä sääntely. Julkaistu teoksessa: Huhtamäki, Ari – Keskitalo, Petri (toim.): Kuluttajansuojaoikeudellisia kirjoituksia, s. 117–174. Lapin yliopiston oikeustieteellisiä julkaisuja. Sarja C 35. Rovaniemi 2003.
- Kaartinen, Risto – Lähteenmaa, Jaana: Miten ja mihin nuoret käyttävät pikavippejä ja muita kulutusluottoja? Kauppa- ja teollisuusministeriö, Rahoitetut tutkimukset 10/2006, Markkinointiosasto 2006.
- Kuluttajansuoja-lehti 2/2005. Kuluttajavirasto 2005.
- Kuluttajansuoja-lehti 3/2006. Kuluttajavirasto 2006.
- Muttilainen, Vesa: Luottoyhteiskunta. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos 2002.
- Rissanen, Kirsti ym.: Yritysoikeus. WSOY 2006.
- Ämmälä, Tuula: Uudistunut kuluttajansuoja. Lakimiesliiton kustannus 1996.

Virallislähteet

- EK 30/2006 vp – Eduskunnan kirjelmä, eduskunnan pankkivaltuuston kertomus 2005
- HE 1977:8 – Hallituksen esitys Eduskunnalle kuluttajansuojalainsäädännöksi
- HE 1985:88 – Hallituksen esitys Eduskunnalle kulutusluottoja koskevaksi lainsäädännöksi
- HE 1992:238 – Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi kuluttajansuojalain 7 luvun ja osamaksukaupasta annetun lain 1 a ja 9 §:n muuttamisesta
- HE 2004:122 – Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi kuluttajansuojalain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta
- K 10/2006 vp – Eduskunnan pankkivaltuuston kertomus 2005
- KK 921/2005 vp – Kirjallinen kysymys, pikavippilainajärjestelmän hyväksyttävyyys
- KK 334/2006 vp – Kirjallinen kysymys, pikalainojen markkinointi
- KK 423/2006 vp – Kirjallinen kysymys, lyhytaikaisten käyttöluottojen väärinkäyttö ja luottojen korkeat korot

- LA 7/2006 – Lakialoite, laki kuluttajansuojalain 7 luvun 4 §:n muuttamisesta
- Oikeusministeriön lainvalmisteluosaston julkaisu 8/1982, kulutusluottotyöryhmän mietintö. Helsinki 1982.
- TavM 12/2006 vp – Talousvaliokunnan mietintö, eduskunnan pankkivaltuuston kertomus 2005
- Muutettu ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi kuluttajille myönnettävistä luottosopimuksista koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhdenmukaistamisesta, direktiivin 87/102/EY kumoamisesta ja neuvoston direktiivin 93/13/EY muuttamisesta. Bryssel 7.10.2005. KOM(2005) 483 lopullinen. 2005/0222 (COD).

Oikeuskäytäntö

- KA 2005/40/4298
- KKO 2006:66
- MT 1992:29
- Rovaniemen HO 13.6.1995, S 95/191
- Turun KO 15.5.2006 3259

Internet

- Kalliit kulissit – Kuluttajaviraston ja kauppa- ja teollisuusministeriön sivusto nuorille
<http://www.kalliitkulissit.fi/luotot.html>
[16.5.2007]
- Kuluttajaviraston tiedote 12.11.2004: Jouluostokset pikaluotolla – helppoa mutta kallista
http://www.kuluttajavirasto.fi/user_nf/default.asp?id=15759&site=34&tmf=7418&root_id=7418&mode=readdoc
[7.5.2007]
- Kuluttajaviraston tiedote 6.6.2005: Kalliita luottoja, puutteellisia kylkiäisiä, arveluttavia asenteita
http://www.kuluttajavirasto.fi/user_nf/default.asp?id=16939&site=34&tmf=7418&root_id=7418&mode=readdoc
[7.5.2007]

- Kauppa- ja teollisuusministeriön taloudenhallinnan neuvottelukunnan ohje alle kolmen kuukauden tai alle 168,19 euron luottojen vuosikoron ilmoittamiseen
<http://www.ktm.fi/index.phtml?s=1906>
[10.5.2007]
- Rahoitustarkastuksen tiedote VieL/8/2006 16.8.2006: Pikavippitoiminta Suomessa yleisempää kuin muissa EU-maissa
http://www.rahoitustarkastus.fi/Fin/Tiedotus/Lehdistotiedotteet/2006/8_2006.htm
[10.5.2007]
- Rahoitustarkastuksen Ratalle pikavipeistä useimmin esitettyjä kysymyksiä -sivusto
http://www.rahoitustarkastus.fi/Fin/Saastajalle_ ja_sijoittajalle/Tuotteet_ ja_palvelut/Lainat_ ja_vakuudet/kysymyksiä_pikavipeista.htm
[7.5.2007]
- Suomen Pienlainayhdistys Ry
<http://www.pienlainayhdistys.net/>
[23.5.2007]
- Taloussanomien pikaluottovertailu
http://www.taloussanomat.fi/page.php?page_id=221&tab=1
[17.5.2007]
- Viestitie Suomi Oy
<http://www.viestivippi.fi/>
[23.5.2007]

Lyhenteet

Tekstissä käytetyt lyhenteet:

- HE = hallituksen esitys
- K = kertomus
- KA = kuluttaja-asiamies
- KK = kirjallinen kysymys
- KSL = kuluttajansuojalaki
- LA = lakialoite

- RL = rikoslaki
- TaVM = Talousvaliokunnan mietintö

1. Johdanto

Pikaluottojen kasvava kysyntä ja tarjonta ovat johtaneet pohtimaan tarvetta niihin liittyvän sääntelyjärjestelmän luomiselle. Pikaluottojen tämänhetkinen sääntelyjärjestelmä on puutteellinen, sillä sääntely tapahtuu yleislausekkein ja rahoitusta tarjoavien luottoyhtiöiden ei tarvitse rekisteröityä. Pikavippien tarjoajat ovat voineet toimia markkinoilla kohtalaisen vapaasti: Luottokustannukset ovat pienten luottojen osalta korkeat, sillä korkojärjestelmään liittyvä sääntelyjärjestelmä on pääosin purettu. Sopimukset voidaan tehdä tekstiviestillä ja ottaa jopa toisen nimiin. Nuorille vipeistä syntyneet maksuhäiriömerkinnät ja luottojen ottaminen yöaikaan huolestuttavat.

Pikaluottojärjestelmään liittyvä helppo lainansaanti ja kiskontaa lähentelevät prosentuaaliset vuosikorot ovat herättäneet kuluttajaviranomaisten ja muiden viranomaisten sekä lainsäätäjän huomion.¹ Myös tekstiviestien tilaaminen toisen nimissä on herättänyt keskustelua.²

Keskityn tässä seminaarityössä ensisijaisesti pikaluottoilmiön avaamiseen. Tarkastelen pikaluottoihin liittyvää problematiikkaa erityisesti markkinointisäännöksiä ja kuluttajille suuntautuvan markkinoinnin näkökulmasta. Otan kantaa myös pikaluottojen prosentuaalisiin korkoihin rikosoikeudellisten säännösten avulla kuluttajaoikeudellisesta näkökulmasta. Selvitän myös luottotyypin valvontaan liittyviä kysymyksiä. Tutkimusongelman kannalta keskeiset kysymykset ovat: miten pikaluottoja säännellään, miksi sääntelyjärjestelmä on puutteellinen, kuka valvoo luottojen myöntämistä ja missä kulkee rikollisen kiskonnan raja.

Lähden toisessa luvussa liikkeelle siitä, mikä pikaluotto on ja mikä on sen määritelmä. Selvitän pikaluottoilmiön syntymistä Suomessa ja tutkin, kenelle luottoja myönnetään. Kolmannessa luvussa pyrin esittämään ratkaisuja siihen, miten pikaluottoja pitäisi säännellä ja kenen tehtäviin sen tulisi kuulua. Neljännessä luvussa esittelen keskeisen pikaluottoihin liittyvän lainsäädännön. Viidennessä luvussa käyn läpi pikaluottojen takaisinmaksuun liittyvää problematiikkaa. Sivuan myös pikaluottojen ottamista toisten nimiin koskevaa ongelmaa. Kuudennessa luvussa käsittelem pikaluottoja rikoslain kiskontasäännöksen näkökulmasta. Viimeisessä luvussa kokoan palat yhteen ja esitän lyhyen katsauksen tulevaan. Koska seminaarityön pituus on rajallinen, en pyri toistamaan viimeisessä luvussa aikaisemmin työssä esitettyjä asioita.

¹ Ks. esim. KK 921/2005 vp, KK 334/2006 vp, KK 423/2006 vp ja LA 7/2006 vp

² Ks. esim. KK 393/2006 vp, KK 423/2006 vp

2. Yleinen katsaus pikaluottoihin

2.1 Mikä on pikaluotto?

Pikaluoton (pikalaina, pikavippi, tekstiviestivippi) käsitettä ei ole oikeustieteessä määritelty. Nykykäsityksen³ mukaan kyseessä on laina, joka myönnetään hakijalle ilman vakuuksia tai takaajia. Lainan saa luottotietojen vahvistuksen jälkeen, joka ei yleensä kestä kuin muutamia minuutteja. Pikaluoton saa joko tekstiviestitse tai internetin välityksellä. Tämä eroaa aikaisemmasta käsityksestä, jonka mukaan pikaluotto oli postimyynnistä tai kaupan kassalta saatava nopea rahoitusmuoto.⁴ Nykyisiä pikaluottoja ei myydä hyödykkeiden yhteydessä tai niiden rahoittamiseksi, vaan niille on tyypillistä hyödykesidonnaisuuden puute.

Tekstiviesti- ja internetpikavipeille on tyypillistä lyhyt, viikosta kahteen viikkoon pitkä, takaisinmaksuaika, ja pieni lainasumma, viidestäkymmenestä eurosta muutamaan sataan euroon. Kun vakuuksia ei ole ja laina-aika on lyhyt sekä summat pieniä, todellinen vuosikorko voi nousta jopa 2.000 prosenttiin⁵. *Todellisella vuosikorolla* tarkoitetaan kuluttajansuojalain (KSL, 38/1978) 7 luvun 2 §:n mukaan korkoprosenttia, joka saadaan laskemalla luottokustannukset vuosikorkona luoton määrälle lyhennykset huomioon ottaen. Todellinen vuosikorko lasketaan kauppa- ja teollisuusministeriön päätöksen (874/1986) mukaisesti.⁶ *Luottokustannuksilla* tarkoitetaan kulutusluottosuhteen johdosta kuluttajan maksettavaksi tulevien korkojen, kulujen ja muiden maksujen yhteismäärää. Vuosikorko sisältää kaikki mahdolliset kuluttajalle aiheutuvat kulut. Kuluja ei voi siis piilottaa kiinteiksi eriksi tai esimerkiksi luotonjärjestelypalkkioksi.

Oikeustieteessä pikaluotot kuuluvat kuluttajaoikeuden alaan. Kuluttajaoikeus on joissakin lähteissä⁷ jaettu yleiseen ja erityiseen osaan. Kulutusluotot ja niiden markkinointi on jaottelussa sijoitettu kuluttajaoikeuden erityiseen osaan. *Kulutusluoton* yleinen määritelmä on kuluttajansuojalain 7 luvus-

³ Ks. esim. KK 334/2006 vp, s. 2 sekä kuluttajaviraston ja kauppa- ja teollisuusministeriön nuorille suunnattu sivusto kalliitkulissit.fi.

⁴ Ks. esim. Kuluttajaviraston tiedote 12.11.2004: ”Luoton voi tilata esimerkiksi postimyyntikatalogissa olevalla ilmoituksella tai ottaa sen liikkeessä ostoksen yhteydessä.”

⁵ Taloussanomien pikaluottovertailu. Taulukko tämän seminaarityön liitteenä.

⁶ KTM:n taloudenhallinnan neuvottelukunta on antanut ohjeen myös alle kolmen kuukauden luottoihin tai alle 168,19 euron luottoihin: <http://www.ktm.fi/index.phtml?s=1906>

⁷ Ks. esimerkiksi Ämmälä 2006, s. 3.

sa. KSL 7:1:n mukaan kulutusluotolla tarkoitetaan ”luottoa, jonka elinkeinonharjoittaja sopimuksen mukaan myöntää tai lupaa myöntää kuluttajalle⁸ lainana, maksunlykkäyksenä tai muuna vastaavana taloudellisena järjestelyinä”. Tämä määritelmä vastaa myös pikaluoton määritelmää. Pikavippijärjestelmä on ensisijaisesti kuluttajille tarkoitettu pieni, nopea ja helppo luottomuoto. Pikavippi on elinkeinonharjoittajan kuluttajalle myöntämä rahalaina. KSL 7:2:ssä kulutusluotot luokitellaan kerta- ja tililuottoihin. *Kertaluotolla* tarkoitetaan muuta kulutusluottoa kuin luottokortin avulla tai muulla tavalla käytettävää jatkuvaa kulutusluottoa (tililuottoa). Pikaluottoa voidaankin pitää kertaluottona, jossa elinkeinonharjoittaja myöntää kuluttajalle lainaa kertasummana. On huomattava, että pikaluottojen markkinointiin liittyy myös etämyyntisääntely.

Pikaluottojen merkittävin sääntely on tällä hetkellä KSL:n säännöksissä.⁹ Täydentävää sääntelyä on EY-oikeudessa ja kotimaisissa erityissäännöksissä, esimerkiksi laissa televisio- ja radiotoiminnasta (744/1998). Jäljempänä perehdytään kuluttajansuojalain säännöksiin ja siihen liittyvään problematiikkaan pikaluottojen osalta. Korkomenettelyn osalta otan hieman kantaa myös rikoslain (RL, 39/1889) kiskontasäännöksiin.

2.2 Pikaluotto-ilmio Suomessa – pikaluoton asema luottojärjestelmässä

Ölly-yhtiöt aloittivat Suomessa luottokorttien käytön jo 1950-luvulla. Jo 1960-luvulla todettiin kulutusluottojen määrän kasvaneen voimakkaasti.¹⁰ Kun korkosääntely purettiin 1980-luvulla, luottojen saatavuus helpottui. Etenkin kotitalouksille tarkoitettujen luottovaihtoehtojen valikoima monipuolistui ja vakuudeton luotonanto lisääntyi.¹¹ Rahoitusyhtiöt alkoivat pankkien ohella tarjota maksuaika- ja luottokortteja. Esimerkiksi 1990-luvulla luottoa sai R-kioskeilta täyttämällä lomakkeen.¹² Vapaammat rahoitusmarkkinat helpottivat pankkien rinnalle syntyneiden rahoitusyhtiöiden pääsyä markkinoille. Kulutusluottojen myöntäminen siirtyi pikkuhiljaa pankkilaitoksilta rahoitusyhtiöille: 1980-luvun alussa lähes yhdeksän kymmenesosaa kulutusluottokannasta oli pankkien kulutusluotto-

⁸ Ks. elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan suhteesta Ämmälä 1996, s. 17–18. Kulutusluottosäännöksen soveltamisen edellytyksenä on se, että elinkeinonharjoittaja myöntää luottoa kuluttajalle, eikä esim. kuluttajalle liiketoimintaan: Rovaniemen HO 13.6.1995, S 95/191.

⁹ Luotonannosta säännellään myös mm. osamaksukaupasta annetussa laissa (91/1966), velkakirjalaisissa (622/1947), korkolaisissa (633/1982), kauppakaaren 9 luvussa (3/1734), vekselilaisissa (242/1932) ja shekkilaisissa (244/1932).

¹⁰ HE 1985:88, s. 4. Rahoitusmuotona olivat osamaksu, vekselit ja tililuotto.

¹¹ Aiheesta lisää: Muttilainen 2002, s. 12 ja s. 92–93.

¹² Kaartinen–Lähteenmaa 2006, s. 9. Ks. myös MT:1992:29.

ja, vuonna 2000 vähän yli puolet.¹³ Vapaat markkinat tarjosivat mahdollisuuden helppoon lainanantoon. Erilaiset postimyynti- ja tililuotot yleistyivät.

Pikaluotot tekstiviestin ja internetin välityksellä on suhteellisen tuore ilmiö. Tästä kertoo paljon se, että Suomen Pankkiyhdistyksen teettämässä tutkimuksessa vuodelta 2006 pikaluotot päätyivät luokitteluissa "jotain muuta luottoa" -kategoriaan.¹⁴ Vielä vuonna 2004 pikaluotto tarkoitti käsitteenä postimyyntikatalogista otettua lainaa tai liikkeessä tehtyä luottosopimusta.¹⁵ Ensimmäiset kuluttajaviraston kannanotot tekstiviestipikaluototukseen ovat vuodelta 2005.¹⁶ Edellisen hallituksen toinen valtionvarainministeri, Ulla-Maj Wideroos, on todennut valtioneuvostolle esitettyyn kirjalliseen kysymykseen antamassaan vastauksessa (KK 334/2006 vp), että (tekstiviesti)pikaluottoja on tarjottu keväästä 2005 lähtien.

Pikavippien tarjonta on Rahoitustarkastuksen tekemän tutkimuksen mukaan yleisempää Suomessa kuin muissa maissa.¹⁷

2.3 Pikaluotto ratkaisuna nopeaan rahantarpeeseen – ongelma luoton ottajalle

Lainsäädännöllisestä näkökulmasta on tärkeää tietää, kuka luottoja käyttää ja mihin tarkoitukseen, jotta voidaan selvittää mahdollisen lainsäädännön tarve ja olemassa olevat ongelmat.

Pikaluotoista on toistaiseksi tehty vain hyvin vähän tutkimusta. Kauppa- ja teollisuusministeriön (KTM) teettämän tutkimuksen mukaan¹⁸, luotonottajat ovat hyvin nuoria ja vain neljännes käy töissä täyspäiväisesti ja vakinaisesti. 30 prosenttia tutkimukseen vastanneista on avoliitossa tai naimisissa, kun 41 prosenttia luotoista myönnetään tutkimuksen mukaan yksin asuville. 56 prosenttia ilmoitti tienaavansa kuussa alle 1000 euroa. Tutkimustuloksia voidaan osittain kritisoida siitä, että vastaajien ikä oli rajoitettu 18–29-vuoden välille. Tutkimuksessa ilmenneet työsuhde- ja perhetaus-

¹³ Muttilainen 2002, s. 125.

¹⁴ Kaartinen–Lähteenmaa 2006, s. 9.

¹⁵ Kuluttajaviraston tiedote 12.11.2004

¹⁶ Kuluttajaviraston tiedote 6.6.2005

¹⁷ Rahoitustarkastuksen tiedote VieL/8/2006. Rahoitustarkastus teki kyselyn suomalaisille pikavippiyrityksille ja EU:n pankkivalvojille.

¹⁸ Kaartinen–Lähteenmaa 2006, s. 13–16.

tat ovat tyypillisiä nuorille ihmisille. Toisaalta Rahoitustarkastuksen tekemän selvityksen¹⁹ mukaan luottoja myönnetään eniten 20–30-vuotiaille, joten ikärajaus on siltä kannalta järkevä. Tutkimuksessa ikäjakauma oli rajauksesta huolimatta painottunut 18 ja 20 vuoden välille, joten joka tapauksessa luotonottajat ovat nuoria.

KTM:n tutkimuksen mukaan pikavippien otto näyttää kasautuvan työmarkkinoilla epäsuotuissa asemissa oleville, työttömille ja työmarkkinoiden marginaalissa olijoille, sekä alempituloisille.²⁰

*Kun muita kulutusluottoja käytetään – – pitkälti isompiin ostoksiin ja hankkeisiin – – pikavipeillä rahoitetaan suurelta osin peruselinkustannuksia. Pikavippejä käytetään ruokaan, vuokraan, muiden velkojen ja niiden korkojen takaisin maksuun ja kännykkäkuluihin. Lisäksi niitä käytetään myös nautintoaineisiin, alkoholiin ja tupakkaan, sekä juhlimiseen.*²¹

Tutkimuksen mukaan pikavippejä otetaan siis nopeaan rahantarpeeseen ja elämiseen. Kuitenkaan kauhukuva siitä, että ihmiset ottaisivat kännykkävippejä painostettuina edesvastuuttomassa tilassa yön pimeimpinä hetkinä, ei saa tutkimuksesta juurikaan tukea.²²

Yksi tutkimuksessa havaittu ongelma oli kuitenkin luottojen ottaminen päihtyneenä. 33 prosenttia pikavipin ottaneista on ollut päihtyneenä ainakin joskus lainapäätöksen tehdessään, kun taas muita kulutusluoton ottomuotoja käyttäneistä vastaava luku on 6 prosenttia.²³

Tutkimus paljastaa pikavippien ongelman. Luottoa ottavat nuoret ja luottoa käytetään nopean rahantarpeen tyydyttämiseksi. Tutkimuksen mukaan pikavipin ottajista 62 prosenttia ei näe todellisen vuosikoron näyttämistä pikavipin yhteydessä mielekkäänä.²⁴

Koska pikavipit muodostavat nopean rahantarpeen tyydyttäjänä ja lyhytnäköisten hankintojen mahdollistajana kestävämmän kokonaisuuden yksityisen talouden kannalta, niiden sääntelylle on perusta. Vaikka pikavippejä ei oteta yöaikaan, niitä otetaan esimerkiksi päihtyneenä. Mielestäni etenkin nuoria henkilöitä pitäisi suojata kulutusluottojen markkinoinnissa, sillä tutkimusten mukaan

¹⁹ Ks. Rahoitustarkastuksen tiedote VieL/8/2006.

²⁰ Kaartinen–Lähteenmaa 2006, s. 47. On huomioitava, että jo 1980-luvulla todettiin, että kulutusluottoja (mm. vekselit ja osamaksu) käyttivät nuoret keski- ja alempituloiset työväestöön kuuluvat nuoret, kun luottokorttiluottoa käyttivät etupäässä ylemmät sosiaaliluokat, ks. HE 1985:88, s. 4–5.

²¹ Kaartinen–Lähteenmaa 2006, s. 4.

²² Kaartinen–Lähteenmaa 2006, s. 49.

²³ Kaartinen–Lähteenmaa 2006, s. 28.

²⁴ Ks. Kaartinen–Lähteenmaa 2006, 26.

nuoret ovat alttiita tällaisille houkutuksille. Myös keinot, jotka mahdollistavat luottojen tilaamisen (tekstiviesti ja internet) ovat nuorille niin helppoja tapoja, että kynnys niiden ottamiseen on hyvin matala. Esimerkiksi pikaluottosopimuksen muotovaatimukseen puuttuminen varmasti vähentäisi ilmiötä.

3. Soveltuuko luottolaitoslaki myös pikaluottoyrityksiin?

Koska pikavippitoiminnassa myönnetään yksityisille rahoitusta, eikö olisi luonnollista, että toimintaa valvoisi Rahoitustarkastus, joka valvoo luottolaitostoimintaa harjoittavia yrityksiä? Näin ei kuitenkaan ole. *Luottolaitostoiminnalla* tarkoitetaan luottolaitostoiminnasta annetussa laissa (121/2007) seuraavaa:

4 §

Luottolaitostoiminta

Luottolaitostoiminnalla tarkoitetaan tässä laissa liiketoimintaa, jossa yleisöltä vastaanotetaan takaisinmaksettavia varoja sekä:

- 1) tarjotaan omaan lukuun luottoja tai muuta rahoitusta; taikka*
- 2) harjoitetaan yleistä maksujenvälitystä tai lasketaan liikkeeseen sähköistä rahaa.*

Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuna rahoituksena ei pidetä tavaroiden tai palvelujen myyjän ostajalle myöntämää maksuaikaa eikä rahoitusta yksinomaan sellaisille samaan konserniin kuuluville yrityksille, jotka eivät liiketoimintanaan tarjoa 1 momentissa tarkoitettua rahoitusta. Sellaisen sähköisen rahan liikkeeseenlaskua, jonka ainoastaan sähköisen rahan liikkeeseenlaskija itse hyväksyy maksuksi, ei pidetä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuna sähköisen rahan liikkeeseenlaskuna.

Rahoitustarkastus on todennut, että yritykset, jotka harjoittavat pikavippitoimintaa, eivät rahoita toimintaansa yleisöltä kerätyillä takaisin maksettavilla varoilla.²⁵ Näin ollen Rahoitustarkastus ei ole velvollinen valvomaan yrityksiä, jotka myöntävät pikaluottoja. Täten yritykset eivät tarvitse myöskään toimilupaa toimiakseen pikavippimarkkinoilla. Ongelma on siis luottolaitoslain 4 §:n sanamuoto, jonka mukaan luottolaitostoiminta edellyttää, että kyseessä on liiketoiminta, jossa yleisöltä vastaanotetaan takaisinmaksettavia varoja. Näin ollen myös sopimusehdot, joita pikaluottoyritykset käyttävät, jäävät tarkastamatta Rahoitustarkastuksen puolesta. Luottolaitoslain 126.2 §:n nojalla luottolaitostoimintaa harjoittavien yritysten on näet toimitettava käyttämänsä vakioehdot Rahoitustarkastukselle. Mikäli pikavippitoiminta haluttaisiin Rahoitustarkastuksen valvonnan alaiseksi, tulisi luottolaitoslakia muuttaa tai luoda omat säädökset pikaluottoja varten.

²⁵ Rahoitustarkastuksen Ratalle pikavipeistä useimmin esitettyjä kysymyksiä -sivusto, ks. myös KK 334/2006 vp, s. 2.

Rahoitustarkastus on kuitenkin tehnyt pikaluottojen valvonnasta selvityksiä ja tutkinut pikavippien valvontaa myös muissa EU-maissa. Pikavipit siinä muodossa, jossa niitä esiintyy Suomessa, ovat kyselyn perusteella tunnettuja ainoastaan Ruotsissa, Norjassa ja Tsekin tasavallassa.²⁶ Muissa EU-maissa esiintyy Rahoitustarkastuksen tutkimuksen mukaan erilaisia variaatioita lainoista. Näitä voitaneen verrata postimyyntiluottoihin ja muihin vastaaviin, hieman hitaampiin lainamuotoihin.

Rahoitustarkastus on selvittänyt samaisessa tutkimuksessa myös pikavippien valvontaa: ”Pikavippi-toiminta vaatisi kymmenessä EU-maassa toimiluvan, ja sitä valvoisi paikallinen pankkivalvontaviranomainen. Osassa näistä maista lainaamistoiminta sellaisenaan on sallittua ainoastaan luotto- ja rahoituslaitoksille, ja sitä valvotaan kuten luottolaitostoimintaa muutenkin. Joissakin maissa pikavippiyritykset luettaisiin rahoituslaitoksiin, joita koskee oma erillinen lainsäädäntönsä.”²⁷ Suomessa vastaavanlainen järjestely toteutuisi siis vain luottolaitoslakia muuttamalla tai säätämällä pikavippien valvonnasta erikseen, sillä Rahoitustarkastuksen, joka valvoo Suomessa luottoja myöntäviä yrityksiä, valvontavastuusta säännellään kyseisen lain säännöksin. Tällöin pikavippiyritykset luettaisiin luottolaitoksiin.

”Pikavippiyrityksiä ei valvottaisi 13 EU-maassa, koska yritykset eivät ota vastaan varoja yleisöltä. Toiminta ei ole tällöin valvottavaa luottolaitostoimintaa.”²⁸ Vaikka pikavippitoiminta ei ole Suomen toiminnan kaltaista kuin kolmessa maassa, valvonta on toteutettu samalla tavalla 13 EU-maassa. Näissä tapauksissa viitattiin kuluttajansuojalainsäädäntöön. Joissakin maissa luotoille on määrätty korkokatto. Korkokatto on hyvin tehokas ratkaisu estämään kohtuuttomia korkoja. Ongelmaksi voi tällöin tulla kysymys siitä, mitä korkoihin luetaan. Suomessa todellinen vuosikorko on hyvin määritelty²⁹, mutta näin ei ole välttämättä kaikkialla. Tutkimustulos kertoo myös sen, että usko kuluttajansuojalainsäädäntöön on korkea, sillä osassa maista luotettiin kuluttajansuojalainsäädännön soveltamiseen. Näin on myös Suomessa. Esimerkiksi kulutusluottojen valvonnasta säädetään KSL 7:24:ssä:

²⁶ Rahoitustarkastuksen tiedote VieL/8/2006.

²⁷ Rahoitustarkastuksen tiedote VieL/8/2006.

²⁸ Rahoitustarkastuksen tiedote VieL/8/2006.

²⁹ Ks. KSL 7:2.

24 § (23.5.1986/385)

Tämän luvun säännösten noudattamista valvovat kuluttaja-asiamies, kuluttajavirasto ja sen alaisina piirihallintoviranomaisina lääninhallitukset sekä myös [pankkitarkastusvirasto] silloin, kun luotonanto liittyy [pankkitarkastusviraston] valvomaan toimintaan. (8.1.1993/85)

Elinkeinonharjoittaja on velvollinen luovuttamaan valvontaviranomaisen nähtäviksi kulutusluottoja koskevat valvonnan kannalta tarpeelliset asiakirjat.

Suomessa on varsin toimiva viranomaisverkosto, mutta viranomaisten toimintaa rajoittaa osittain puutteellinen lainsäädäntö, jota käsittelen seuraavassa luvussa.

4. Pikaluottoihin soveltuvasta sääntelystä

4.1 Yleinen katsaus kuluttajansuojalain säännöksiin

Kuluttajansuojalain sääntelyllä on merkitystä, sillä pikaluottosuhde muodostuu elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välille. Edellä on jo todettu, että luottolaitoslaki ei sovellu niihin elinkeinonharjoittajiin, jotka markkinoivat pikaluottoja.

Kuluttajansuojalain tarkoituksena on kuluttajan aseman suojaaminen vahvempaa sopimusosapuolta eli elinkeinonharjoittajaa vastaan. Erityisesti kuluttajansuojalain markkinointisääntelyllä on merkitystä kuluttajan kannalta. Kuluttaja-asiamiehellä on ensisijainen valvontavalta ja toimintavastuu kuluttajansuoja-asioissa.

4.2 Kuluttajansuojalain 7 luvun soveltamisala ja rajoitussäännökset

Kulutusluottojen ensisijainen sääntely elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisistä luotoista sisältyy Suomessa kuluttajansuojalain 7 lukuun, jonka otsikkona on ”kulutusluotot”. KSL 7:4 määrittelee säännöksiä soveltamisalan:

4 § (8.1.1993/85)

Tämän luvun 6, 7, 9, 10 ja 11 §:ää sekä 12 §:n 1 momenttia ei sovelleta kulutusluottoon, jossa luottoaika on enintään kolme kuukautta. Tällaiseen luottoon sovelletaan kuitenkin 10 ja 11 §:ää, jos luottoa voidaan käyttää luottokortin tai muun vastaavan tunnisteiden avulla.

Tämän luvun 13 ja 14 §:ää sovelletaan ainoastaan hyödykesidonnaiseen luottoon sekä 17 §:ää ainoastaan tavaran hankkimiseksi myönnettävään hyödykesidonnaiseen luottoon.

Asetuksella voidaan säätää, ettei 6, 7, 9, 10 tai 11 §:ää sovelleta kulutusluottoon, jonka määrä on vähemmän kuin 1 000 markkaa. Lisäksi voidaan asetuksella säätää, että 9, 10 ja 11 §:n säännökset voidaan määrätynlaisissa hyödykesidonnaisissa luotoissa täyttää lähettämällä kuluttajalle kulutushyödykkeen toimittamisen yhteydessä asetuksessa tarkemmin määritelty asiakirja, jos tämä voidaan katsoa tarpeelliseksi kuluttajien kannalta hyödyllisen laskutus-, luovutus- tai muun käytännön säilyttämiseksi tai aikaansaamiseksi kysymyksessä olevalla alalla.

Koska pikaluottojen keskimääräinen pituus on edellä mainitun tavoin lyhyt, se asettaa rajan KSL 7 luvun soveltamiselle. KSL 7 luvun 4 §:n 1 momentin säännös alle kolmen kuukauden luottojen rajaamisesta soveltamisalan ulkopuolelle on EU-kulutusluottodirektiivin (87/102/ETY) mukainen.³⁰

Vuoden 1982 kulutusluottoryhmän mietinnössä kulutusluottolaiksi jätettiin kahden kuukauden pituiset luotot soveltamisalan ulkopuolelle, koska niihin ei arveltu liittyvän pitempiäaikaisille sopimuksille tyypillisiä ongelmatilanteita. Ulkopuolelle oli laskelmoitu jätettäväksi muun muassa vastakirjalla tapahtuva elintarvikkeiden ja muiden päivittäistavaroiden vähittäiskauppa, ja kaupat, joissa kauppahinta lasketaan jälkikäteen.³¹ Tarkoituksena oli säilyttää yksinkertaisten ostosten maksutapa helppona kuluttajan kannalta. Komitean mietinnön mukaan ”tällaiseen lyhytaikaiseen luottoon ei tavallisesti liity voimaperäistä markkinoinnin avulla toteutettua suostuttelua eikä erityisiä luottokustannuksia.”³² Kulutusluottolaki ei koskaan toteutunut.

Kun kuluttajansuojalaki tuli vuonna 1978, siinä ei ollut lainkaan kulutusluottoja koskevaa lukua, vaan 7 luku oli nimeltään erinäisiä säädöksiä. Kun nykyiset KSL 7 luvun säännökset kulutusluotoista lisättiin lakiin vuonna 1986³³, luvussa jätettiin alle kahden kuukauden pituiset luotot 6, 7, 9, 10 ja 12.1 §:n soveltamisalan ulkopuolelle. Lähes sama rajausta on käytössä edelleenkin. Syynä tähän esitettiin se, että kuluttajan oikeudellisen aseman vahvistaminen on erityisen merkityksellistä silloin, kun luoton ottaminen vaikuttaa kuluttajan talouteen eli kun luottoaika on pitkä ja lyhennykset ovat suuria.³⁴ Tuolloin pohjoismaissa Ruotsin ja Norjan lait sallivat markkinoinnissa poikkeukset tiedonantovelvollisuudesta lyhyissä luotoissa. Norjan laki edellytti soveltuakseen vähintään kuukauden maksuaikaa, Ruotsissa oli tuolloin rajana kaksi kuukautta ja siellä oli asetettu myös rahallisia rajoja.³⁵ Suomessa päädyttiin tuolloin rahallisten rajojen osalta asetuksenantovaltuutukseen. Suomi

³⁰ HE 1992:38, s. 5.

³¹ Oikeusministeriön lainvalmisteluosaston julkaisu 8/1982, s. 37.

³² Oikeusministeriön lainvalmisteluosaston julkaisu 8/1982, s. 37.

³³ Ks. L 385/1986

³⁴ HE 1985:88, s. 10. Perusteluissa todetaan myös, että ei ole tarkoituksenmukaista vaikeuttaa elintarvikkeiden ostamista tiliin, eikä vaatia todellisen vuosikoron ilmoittamista, kun kuluttajan suojaintressi ei ole erityisen suuri: Säännöksellä oli tarkoitus saada luottoihin ”joustavuutta”: Ks. HE 1985:88, s. 24. Yksi syy oli varmasti myös se, että lakiin otettiin mahdollisuus tuomita *kulutusluottorikkomuksesta* sakkoon (rikosoikeudellinen seuraamus) uhkasakkomenettelyn lisäksi. Menettely on yhä käytössä. Ks. KSL 11:3.

³⁵ HE 1985:88, s. 18.

mukaili siis pohjoismaista mallia. Tuolloin seurattiin myös EY:n valmisteilla olevaa mallia, jossa oli kolmen kuukauden ohjearvo soveltamisen osalta.³⁶

Muutos kolmeen kuukauteen tapahtui Suomessa lailla 85/1993, joka tuli voimaan 1.1.1994 Suomen liittyessä Euroopan talousalueeseen. Säädökset haluttiin samalle mallille EY-lainsäädännön kanssa.³⁷ Tuolloin esimerkiksi Tanskassa ja Saksassa rajana oli myös kolme kuukautta³⁸ ja HE:n 238/1992 vp perusteluissa suurempi huoli oli asuntoluottoa ottavien tilanne kuin kulutusluottoa ottavien tilanne, joka nähtiin varsin hyväksi.

Toinen rajoittava sääntely sisältyy KSL 7:4.3:iin. Kyseisessä lainkohdassa on asetuksenantovaltuutus alle 1000 markan (168,19 euron) luottojen osalta. Koska luotot ovat yleisesti pieniä 50–200 euron luottoja, rajautuu soveltamisala jo tämänkin osalta.

Vielä 1980-luvulla kulutusluottosäännöstoimikunta ehdotti, että kertaluoton markkinoinnissa olisi ilmoitettava vuosikorko vain, jos luoton määrä on yli 500 markkaa ja todellinen vuosikorko voi nousta yli 16 prosenttiin.³⁹ Perusteluina esitettiin muun muassa kuluttajien kannalta hyödyllisen käytännön säilyttämistä.⁴⁰ Tämä ehdotus ei koskaan toteutunut, mutta samantapainen säännös päättyi lakia 85/1993 täydentäneeseen asetukseen 1602/1993, jolla jätettiin alle 1000 markan luotot todellisen vuosikoron ilmoittamisvelvollisuuden ulkopuolelle. Säännös on annettu KSL 7:4.3:n nojalla ja se on edelleen voimassa.

Kehityskulun seurauksena lyhytaikaiset kulutusluotot on kuluttajien edun kannalta jätetty sääntelyn ulkopuolelle. Lyhytaikaisten luottojen ottamisen vaikeutuminen ei enää nykyajan tekniikalla kuluista kovin vakuuttavilta perustelulta. Myös se, että pienien luottojen myöntäminen loppuisi tai se, että ne siirtyisivät pimeille markkinoille korkokaton vuoksi, on abstrakti ajatus.⁴¹ On kyseenalaista, että nuoret henkilöt, jotka luottoja ottavat, joutuvat maksamaan korkeita korkoja hätäisesti tehtyjen luottopäätösten vuoksi. 100 euron lainasta 20 euron korko voi tuntua pieneltä lainan ottohetkellä,

³⁶ HE 1985:88, s. 19.

³⁷ Ks. HE 1992:238 vp., s. 9.

³⁸ Ks. HE 1992:238 vp, s. 7.

³⁹ Ks. KM 1986:38, s.

⁴⁰ KM 1986:38, s. 14

⁴¹ Ks. korkokaton asettamisen ongelmista KK 921/2005 vp, oikeusministeri Leena Luhtasen vastaus, s. 5.

mutta jos luottoja käyttää usein, tulee pelkistä lainakustannuksista lainasummiin suhteutettuina suurina summia.

Kuten aikaisemmin on todettu, pikaluottojen laina-aika on yleisesti yhdestä viikosta kahteen viikkoon. Isommissa lainoissa luottoaika voi olla kuukausi. KSL 7:4:n mukaisesti suurin osa kulutusluottojen markkinointia koskevista säännöksistä jää soveltamisrajauksen ulkopuolelle. Koska KSL 7:6–7, 9, 10, 11 ja 12.1 eivät sovellu, syntyy karrikoidusti seuraavanlaiset olettamat:

- Elinkeinonharjoittajan ei tarvitse ilmoittaa todellista vuosikorkoa markkinoidessaan kerta-luottoa eikä esitä tätä luoton tyypillistä käyttöä kuvaavina esimerkkeinä (7:6–7)
- Elinkeinonharjoittajan ei tarvitse ilmoittaa kuluttajalle KSL 7:11:ssä mainittuja sopimusehtoja, eikä hänelle ole annettava tilaisuutta tutustua niihin kirjallisina (7:9)
- Luottosopimusta ei tarvitse tehdä kirjallisesti. Kuluttajalle ei tarvitse antaa sopimuksesta kappaletta. Kuluttajalta saa luottosuhteen perusteella periä maksua, korkoa, hyvitystä tai korvausta, josta ei ole sovittu luottosopimuksessa. (7:10)
- Viitekoron ei tarvitse olla julkinen ja sen ei tarvitse perustua luotonantajan yksipuolisesta määräysvallasta riippumattomiin tekijöihin. (7:11)
- Kuluttajalla ei ole oikeutta maksaa kulutusluottoa ennen sen erääntymistä. (7:12.1)

Nämä olettamat ovat varsin kärjistettyjä, koska lainsäädännön kääntäminen pääläelleen ei ole lainsäätäjän itsetarkoitus. Lisäksi kuluttajan kannalta kohtuutonta ehtoa voidaan sovitella KSL 4 luvun mukaisesti. Myös varallisuus oikeudellisista oikeustoimista annetun lain (oikeustoimilaki, OikTL, 228/1929) 36 § voi tulla sovellettavaksi. Kohtuuttoman koron osalta voi tulla sovellettavaksi myös RL 36:6, jota käsitellään luvussa kuusi. Tämän lisäksi voi tulla sovellettavaksi yleinen epäselvyyssääntö, jonka mukaan epäselviä sopimuskohtia tulkintaan laatijansa vahingoksi. Mikäli jostakin asiasta ei ole sovittu, voi tulkintatilanteessa tulla selvitetäväksi esimerkiksi osapuolten alkuperäinen tahto ja sopimuksen tarkoitusperä. Kuluttajansuojalain 7 luku, joka on tehty nimenomaan kulutusluottoja varten, ei markkinointisäännösten osalta sovellu pikaluottoihin. Ainoa sovellettavaksi jäävä 5 §:n sääntö ei käytännössä sovellu, sillä pikaluottoja ei markkinoida kulutushyödykkeiden ohessa.

Myös sopimuksen muotoa koskeva KSL 7:10 jää soveltamatta. Sopimuksen määrämuoto on sopimusoikeuden yleisten oppien mukaisesti vapaa. Sopimusta ei tarvitse tehdä kirjallisesti, joten myös suullisesti tai hiljaisesti eli konkludenttisesti tehty sopimus sitoo. Koroista ja muista luoton osista on

tietysti helpompi sopia kirjallisesti, mutta tekstiviestitse tai internetin välityksellä tehty luottosopimus on lähtökohtaisesti täysin pätevä.

Kuluttajansuojalain 7 luvusta jää käytännössä sovellettavaksi 11 a, 11 b ja 12.2–4 §:n peruuttamita ja aikaistettua takaisinmaksua oikeutta koskeva sääntely, johon palaan jäljempänä. 13–20 § jää soveltumatta pikaluottojen erityisaseman vuoksi. Määräystenantovaltuutukset ovat luvun 21 ja 22 §:ssä. Valvonta-asioita, joista säännellään 23 ja 24 §:ssä, kävin läpi luvussa kolme.

4.3 Markkinointisäännökset

Pikaviestivippejä markkinoidaan paljon. Jokainen on saattanut nähdä mainoksen bussin kyljessä tai ilmaisjakelulehdessä. Kuluttajansuojalehdessä pikavippien mainontaa luonnehditaan tunteisiin vetoavaksi.⁴² Koska pikaluottojen ottajat ovat nuoria, mainokset on suunnattu heille. Tuskin täysikäisyyden juuri saavuttanut henkilö osaa täysipainoisesti harkita luoton ottamista.

Koska pikaluottojen markkinointiin ei sovellu KSL 7 luvun kulutusluottoja koskevat markkinointisäännökset, tulee sovellettavaksi KSL 2 luvun kollektiivista markkinointia koskeva yleissääntely. Tämä on sinällään ongelma, koska KSL 7 luvun säännökset on luotu nimenomaan luottoja silmällä pitäen. Jo hallituksen esityksessä 1985:88, jolla luotiin KSL 7 luku, perusteluissa todetaan, että kuluttajansuojalain markkinointia (KSL 2 luku) ja sopimusehtoja koskevat säännökset eivät yleisluonteisuutensa vuoksi riitä antamaan ohjetta kulutusluottosuhteissa.⁴³

Yleissäännökset ovat kuitenkin varsin kattavia ja oikeuskäytännössä erityisesti yleislausekkeen, KSL 2:1:n, merkitys on ollut suuri. Se soveltuu kaikkeen kulutusluoton markkinointiin KSL 7 luvun säännösten ohella. Säännös kieltää hyvän tavan vastaisen ja sopimattoman markkinoinnin. Soveltamisalan laajuus määritellään oikeuskäytännössä, sillä lain kohdan sanamuoto on hyvin vapaa. Tämä yleislauseke soveltuu lähes aina, jos kyseessä on jollakin tavalla arveluttava mainonta, ja säännös täydentää KSL 2 luvun erityissäännöksiä (KSL 2:1 a–5).

Esimerkiksi markkinatuomioistuimien on vuonna 1992 ottanut kantaa silloisen pikaluoton markkinointiin.⁴⁴ Tapauksessa Independent Yksityisrahoitus Oy:n tv-mainoksessa olevassa animaatiofilmissä kuvattiin lainan hakua ja lainan käyttötarkoitusta tällaiselle filmille tyypillisellä tavalla, liioitellen ja humoristisesti. Tapausta tutkittiin KSL 2:1:n yleislauseketta soveltaen. Markkinatuomioistuin totesi,

⁴² Kuluttajansuoja-lehti 3/2006, s. 18.

⁴³ HE 1985:88, s. 5.

⁴⁴ MT:1992:29

että ”markkinointia voidaan kuitenkin arvioida aina KSL:n 2 luvun 1 §:n sopimatonta markkinointia koskevan säännöksen nojalla.” Myös hallituksen esityksessä on todettu, että säännöstä voidaan soveltaa kaiken tyyppisiin markkinoinnin keinoihin.⁴⁵

Markkinatuomioistuin totesi viitaten hallituksen esitykseen, että markkinointia koskevilla säännöksillä on tarkoitus ”ehkäistä epäasianmukaisia, kuluttajiin kohdistuvia markkinointitoimia sekä saada elinkeinonharjoittajat antamaan kuluttajille markkinoinnin yhteydessä kuluttajien järkipäristä kulusratkaisua varten tarvittavia tietoja.”⁴⁶ Vaikka markkinaoikeus päätyi ratkaisuun, että yhtiön tv-mainoksessa ei ole ollut tarpeen kertoa luottokustannuksia koskevia tietoja, sillä ”lainan ottamisesta ei päätetä pelkän televisiomainoksen perusteella”, KSL 2:1:n soveltuvuus myös luoton markkinointiin todettiin.

Osa markkinatuomioistuimen jäsenistä jätti eriävän lauselman, joka sopii nykytilanteeseen paremmin:

Independent Yksityisrahoitus Oy:n luottojen korot, perustamiskustannukset ja hoitopalkkiot ovat huomattavasti tavanomaista korkeammat. Lainanottaja ei voi neuvottelemalla vaikuttaa niiden tasoon. Kustannusten tason kertominen on mahdollista kummankin lainatyyppin kohdalla esittämällä yksi prosenttiluku. Lainanhoitokustannusten kertominen televisiomainonnassa on tämän vuoksi markkinoijalle yksinkertaista ja mahdollista. Se on korkeiden luottokustannusten vuoksi myös kuluttajien taloudellisen turvallisuuden kannalta perusteltua.

Tämän vuoksi on Independent Yksityisrahoitus Oy:n televisiomarkkinointia, joka jättää kertomatta lainanhoitokustannusten tason, pidettävä kuluttajien kannalta sopimattomana.

Mainontaa, joka jättää kertomatta kulut, voidaan pitää sopimattomana. KSL 2:1.2:n säännös epäsuorasta informaatiovelvollisuudesta on tärkeä. Mainontaa, joka ei sisällä kuluttajan taloudellisen turvallisuuden kannalta tarpeellista tietoa, on pidettävä sopimattomana. On eri asia, halutaanko pikaluottomainoksen yhteydessä tuoda esiin kokonaiskulut vai prosentuaalinen vuosikorko. Toistaiseksi on riittänyt kokonaiskulujen ilmoittaminen: ”Ota lainaa 100 euroa, maksat takaisin 120.” Aikaisemmin esitetyn KTM:n teettämän tutkimuksen perusteella todellisen vuosikoron ilmoittamista luottomarkkinoinnin yhteydessä ei ole pidetty tarkoituksenmukaisena luotonottajien näkökulmasta.

Ferratum Finland Oy:n asiakaspalvelupäällikkö on Kuluttajansuoja-lehden numerossa 3/2006 todennut, että todellisen vuosikoron ilmoittaminen luo virheellisiä mielikuvia ja kohtuullinen veloitus

⁴⁵ HE 1977:8, s. 23.

⁴⁶ HE 1977:8, s. 23.

lainan myöntämisen yhteydessä muodostaa liioitellun suuren vuosikoron.⁴⁷ Vaikka isot prosentit eivät kertoisikaan todellisuutta, niiden avulla voitaisiin varoittaa yksittäistä kuluttajaa. Mielestäni todelliset vuosikorot olisivat tapa verrata luoton kalleutta suhteessa muihin luotoihin. Vaikka edellä esitetyssä KTM:n teettämässä tutkimuksessa on todettu, että luotonottajista suurin osa ei pitäisi todellisen vuosikoron ilmoittamista tarpeellisena, se herättäisi kuluttajien huomion ja saisi luottoa ottavan ainakin jollakin tavalla noteeraamaan luoton kalleuden.

KSL 2:2:ssä säädetään, että markkinoinnissa ei saa antaa harhaanjohtavia tai totuudenvastaisia tietoja. KSL 2:1:ää ja 2:2:ää voidaan käyttää rinnakkain. KSL 2:2 soveltuu erityisesti silloin, kun kuluttaja-asiamies voi näyttää markkinoinnissa esitetyt tiedot totuudenvastaisiksi ja harhaanjohtaviksi. Jos tietoa ei voida varmistaa, tulee sovellettavaksi KSL 2:1.⁴⁸

Pikaluottojen osalta voidaan näitä säännöksiä pohtia esimerkiksi luottokustannusten ilmoittamisen kannalta. Käsittelemäksiksi naamioitu maksu voi olla harhaanjohtava. Myös nopeuden mainostamista voidaan pitää harhaanjohtavana, sillä kyseessä ei ole todellisuudessa sellainen asia, joka on kuluttajan kannalta erityisen hyvä. Mikäli luottoa markkinoidaan korottomana, mutta siihen sisältyy luottokustannuksia, KSL 2:2 soveltuu.

KSL 2 luvun vastainen markkinointi voidaan kieltää ja sen tehosteeksi voidaan asettaa uhkasakko. Markkinointia valvoo kuluttaja-asiamies ja kiellon asettaa markkinaoikeus (KSL 2:9–10).

4.4 Etämyyntisääntely

Mitä tulee pikaluottojen muutosääntöihin, KSL 6 a luku, jonka otsake on rahoituspalvelujen ja rahoitusvälineiden etämyynti, soveltuu siltä osin, kun kyse on etämyynnistä. Kun pikaluottoja myydään tekstiviestin ja internetin välityksellä, kyseessä on KSL 6 a:1:n mukainen etämyyntitilanne, jossa elinkeinoharjoittaja tarjoaa luottoa kuluttajalle.

KSL 6 a luvun tausta on *rahoituspalvelujen etämyyntidirektiivissä* (2002/65/EY), jolla oli tarkoitus edistää rahoituspalvelujen vapaata liikkuvuutta ja parantaa sähköisen kaupankäynnin kehittymismahdollisuuksia.⁴⁹ Direktiivin mukainen sääntely lisättiin kuluttajansuojalakiin lailla 29/2005, joka tuli voimaan 1.4.2005.

⁴⁷ Kuluttajansuoja-lehti 3/2006, s. 19.

⁴⁸ Rissanen ym. 2006, s. 947.

⁴⁹ HE 2004:122, s. 4.

KSL 6 a luvun merkitys pikaluottojen kannalta on nimenomaan informaatio sääntelyssä. Kuluttajalle on annettava ennen sopimustilannetta riittävät tiedot, jotta päätös luotonotosta voi syntyä vakaasti. KSL 6 a luvun sääntely asettaa lisämääreitä pikaluottojen tarjonnalle. Luvun keskeisin sääntely liittyy ennakkotietojen antamiseen.

Etäviestimen, etämyynnin ja etätarjontamenetelmän määritelmät on otettu KSL 6 a:4:ään. Ennakkotietoja koskeva sääntely on sisällytetty luvun 5–9 §:ään.

Kuluttajalle on KSL 6 a:5:n mukaan annettava ennakkotiedot elinkeinonharjoittajasta, tarjottavasta rahoituspalvelusta, etäsopimuksesta ja oikeussuojakeinoista. Tiedot on annettava käytettyyn etäviestimeen sopivalla tavalla, selkeästi, ymmärrettävästi ja niin, että tietojen kaupallinen tarkoitus käy selvästi ilmi. Nämä ennakkotiedot on siis lähtökohtaisesti annettava ennen luottosopimuksen syntymistä.

KSL 6 a:6:n säännöksissä on tiedot, jotka elinkeinonharjoittajan tulee antaa itsestään. Tällä sääntelyllä varmistetaan lähinnä se, että kuluttajalle annetaan elinkeinonharjoittajan yhteystiedot, mikäli ongelmia syntyy. Tällä on myös merkitystä peruutustilanteissa, joita käsitellään luvussa viisi.

KSL 6 a:7:n mukaan rahoituspalvelusta on annettava muun muassa kuluttajalta perittävien maksujen, korvausten ja muiden kulujen yhteismäärä, mukaan lukien verot tai, jos täsmällistä määrää ei voida ilmoittaa, kulujen määräytymisperusteet. Vaikka kulut on ilmoitettava, tämä säännös poikkeaa KSL 7:7:stä, jossa on säännös velvollisuudesta todellisen vuosikoron näyttämiseen. Myös etäviestimen käyttämisestä syntyvät kulut, jos siitä veloitetaan perushintaa enemmän, on tämän säännöksen mukaan ilmoitettava. Täten pikaluottoyrityksen on ilmoitettava, miten paljon kulut ovat. Esimerkiksi näin: ”50 €- lainasta maksat takaisin 62 € kokonaiskustannukset ovat 15,80 €”⁵⁰ On eri asia ilmoittaa, että luoton korot ovat 50 euron lainasta vain 15,80 euroa kuin ilmoittaa, että todellinen vuosikorko on 824 prosenttia. Elinkeinoharjoittajan on lisäksi ilmoitettava kulujen maksamista ja sopimuksen täyttämistä koskevat järjestelyt.

KSL 6 a:8:ssä säädetään sopimuksessa annettavista ennakkotiedoista. Elinkeinoharjoittajan tulee ilmoittaa muun muassa peruuttamisoikeudesta ja sen ehdoista.

⁵⁰ Viestitie Suomi Oy ilmoittaa näin verkkosivullaan <http://www.viestivippi.fi/>. On huomioitava, että kuluhiin on laskettu myös muut kustannukset, kuten tekstiviestin hinta.

Mikäli KSL 6 a luvun 5–8 §:n kaikki vaadittavat ennakkotiedot ilmoitettaisiin pikaviestimainoksen ohessa, ne olisivat joko todella pienellä tai mainokset olisivat huomattavasti enemmän tekstitäytteisiä. Tässä kohtaa tuleekin sovellettavaksi KSL 6 a luvun 11 §.

KSL 6 a:11:n mukaan tiedot voidaan lähettää viipymättä sopimuksen tekemisen jälkeen, jos sopimus tehdään kuluttajan pyynnöstä sellaista etäviestintä käyttäen, että tietoja ja sopimusehtoja ei voida antaa momentissa tarkoitetulla pysyvällä tavalla ennen sopimuksen tekemistä. Pikaluotoissa tämä on vakiintunut toimintatapa, koska luottomainokset ovat sellaisia, että niissä on kerrottu vain tapa, jolla luoton voi hakea. Koska luoton ottaminen tapahtuu kuluttajan pyynnöstä, sopimusehdot voidaan lähettää jälkikäteen. Käytännössä elinkeinonharjoittajan ei siis tarvitse ilmoittaa oikeastaan mitään etukäteen, jos se vain tulkinnallisesti pysyy KSL 2 luvun markkinointisäännösten rajoissa.

4.5 Kohtuuttomista sopimusehdoista

Merkittävin sääntely kohtuuttomien sopimusehtojen osalta on KSL 4 luvussa ja oikeustoimilain 36 §:ssä. Kohtuuton ehto voidaan jättää huomioimatta tai sitä voidaan sovitella. Kohtuuttomuutta arvioitaessa otetaan huomioon muun muassa sopimuksen sisältö, osapuolten asema, sopimusta tehtäessä vallinneet olot ja olojen muuttuminen. (KSL 4:1). Jos sopimuksen ehto on laadittu etukäteen ilman, että kuluttaja on voinut vaikuttaa sen sisältöön, ja ehdon merkityksestä syntyy epätietoisuutta, ehtoa on tulkittava kuluttajan hyväksi (KSL 4:3).

Kohtuuttomana ei ole kuitenkaan vielä toistaiseksi pidetty yli 1000 prosentin luottokorkoja, sillä todellisuudessa luottokulut pysyvät pienenä, mikäli luotto maksetaan sille määrättyssä aikataulussa. KSL 4 luvun säännöksiä on siis arvioitava kokonaisuuteen katsoen. Luotonantaja on ottanut riskin myöntäessään luottoa ilman vakuuksia ja kulut voivat tällöin olla suuremmat. Pikaluottosopimuksen sovittelu KSL 4 luvun säännöksiin on siis lähinnä teoreettinen vaihtoehto.

5. Pikaluottojen takaisinmaksu – erääntyminen ja peruuttaminen

5.1 Pikaluottosopimuksen peruuttamista koskeva säännöstö

Markkinoinnissa ei tuoda usein ilmi sitä, miten peruminen voi tapahtua. Kuluttajalla on kuitenkin oikeus perua tekemänsä etämyyntisopimus lain mukaan 14 vuorokauden sisällä.

Etämyyntiä koskevan KSL 6 a luvun 14–16 §:n säännökset eivät sovellu kulutusluottoihin. Peruuttamissäännökset sijaitsevat kuluttajansuojalain 7 luvun 11 a §:ssä:

11 a § (21.1.2005/29)

Etämyynnissä kuluttajalla on oikeus peruuttaa luottosopimus ilmoittamalla siitä luotonantajalle 14 päivän kuluessa sopimuksen tekemisestä tai siitä myöhäisemmästä ajankohdasta, jona kuluttaja on saanut 6 a luvussa tarkoitetut ennakkotiedot ja 10 §:ssä tarkoitetun kappaleen luottosopimuksesta pysyvällä tavalla.

Kuluttajalla ei ole kuitenkaan oikeutta peruuttaa luottosopimusta, jos sopijapuolet ovat jo täyttäneet sopimusvelvoitteensa kokonaisuudessaan kuluttajan nimenomaisesta pyynnöstä.

Jos kuluttaja peruuttaa sopimuksen, häneltä saa vaatia korvauksena luoton todellisen vuosikoron ajalta, jonka luotto on ollut kuluttajan käytettävissä. Korvausta ei voida kuitenkaan vaatia, jos luotonantaja ei ole ilmoittanut kuluttajalle ennakolta todellisen vuosikoron perimisestä tai jos luotonantaja on aloittanut sopimuksen täyttämisen ilman kuluttajan nimenomaista pyyntöä.

Koska pikaluottojen laina-aika vaihtelee yleensä viikosta kahteen, peruuttamissäännöksellä ei ole kovin suurta merkitystä. Hallituksen esityksen mukaan 2 momentin säännöksellä on merkitystä silloin, kun luotto on sovittu maksettavaksi takaisin kokonaisuudessaan peruutusaikana.⁵¹ Tällöin KSL 7:11 a:n säännös ei siis sovellu. Mikäli laina-aika on pidempi kuin 14 vuorokautta siitä hetkestä, kun kuluttaja saa 1 momentin mukaisesti ehdot, peruuttamissäännös tulee sovellettavaksi.

KSL 7:11 a:n mukaan kuluttajalla on oikeus peruuttaa luottosopimus 14 päivän sisällä. Peruutus alkaa siitä hetkestä, jolloin kuluttaja sai ennakkotiedot eli käytännössä silloin, kun hän on ne postitse saanut. 3 momentin mukaisesti kuluttaja joutuu maksamaan luoton todellisen vuosikoron ajalta, jolta luotto on ollut kuluttajan käytettävissä. Ongelma on vain se, että monet yritykset eivät ole velvollisia sitä ilmoittamaan, jolloin kustannusten arviointi on hankalaa. Entä, jos yritys on ilmoittanut kustannukset kiinteinä kustannuksina? Kolmannessa momentissa todetaan kuitenkin, että kuluttaja on velvollinen maksamaan todelliset vuosikorot vain, mikäli elinkeinonharjoittaja on ilmoittanut todellisten vuosikorkojen perimisestä. Tällöin velvollisuus myös koron ilmoittamiseen ainakin luottoehdoissa syntyy tai velvollisuus korkojen laskemisesta siirtyy ainakin elinkeinonharjoittajalle. Mikäli todellisia vuosikorkoja ei ole ilmoitettu, lakia tulkiten voisi syntyä tilanne, jonka mukaan kuluttajalla ei ole velvollisuutta kustannusten maksamiseen. Varat on palautettava KSL 7:11 b:n mukaan 30 päivän sisällä.

Mielenkiintoinen merkitys on KSL 7:12.2:lla, jossa säädetään luoton takaisinmaksamisesta ennakkoon. Säännöksen mukaan luotonantaja voi periä luottosuhteen perustamisesta aiheutuneet kulut kokonaisuudessaan, jos aiheutuneet kulut on erikseen mainittu sopimuksessa, eivätkä ne ole kohtuuttomat. Oikeutta kulutusluoton maksamiseen ennakkoon ei ole, koska KSL 7:12.1 ei sovellu.

⁵¹ HE 2004:122, s. 29.

Kuluttaja ei voi siis hyötyä ennaaikaisesta maksamisesta taloudellisesti. Mikäli luotto on otettu ja sitä ei peruta, se on maksettava kokonaisuudessaan.

5.2 Vastuu korvaamisesta, kun luoton on tilannut joku muu?

Kuka maksaa luottokustannukset, kun luoton on ottanut joku muu? Turun käräjäoikeus on käsitellyt ainakin yhden tapauksen, jossa luotto oli tilattu toisen nimissä.⁵² Tapauksen tosiseikasto lyhyesti:

Joku oli tilannut asiakas M:n puhelimella turkulaiselta VIP Finland Oy:ltä 100 euron luoton tekstiviestitse. Hakijaksi oli ilmoitettu M hänen henkilötunnukseensa ja osoitteineen. VIP Finland Oy oli tarkistanut, että liittymän haltijan tiedot vastasivat M:n tietoja, myöntänyt luoton ja maksanut sen tekstiviestissä ilmoitetulle tilille. M:lle oli lähetetty lasku ja M oli maksanut sen. M kuitenkin kiisti tilanneensa luoton. Tili, jolle rahat oli maksettu, ei ollut M:n. M ei ollut tietoinen lainasta ennen laskua. M ei kyennyt selvittämään, kuka hänen puhelinta olisi käyttänyt. Turun käräjäoikeus katsoi, että VIP Finland Oy ei ollut kaikin tavoin varmistanut, että juuri M oli ollut tilaaja ja saanut käyttöönsä rahat. Yhtiö ei ollut tarkastanut, että tili, jolle rahat tilattiin, oli tilaajan hallussa. KO:n päätöksellä Vip Finland Oy veloitettiin palauttamaan M:n maksamat 120 euroa viivästyskorkeineen. Yhtiö ei valittanut päätöksestä.

Tapauksesta käy ilmi, että vastuu oikean henkilön selvittämisestä on luoton myöntävällä yrityksellä. Kuluttaja ei vastaa mahdollisista väärinkäytöksistä, jos yritys ei ole kaikin mahdollisin teknisin keinoin varmistanut, että henkilö ja rahan saaja ovat samat. Kuluttajalta ei myöskään edellytetä rikosilmoituksen tekemistä.⁵³ Kuluttaja ei siis vastaa puhelimensa tai internet-liittymänsä väärinkäytöstä, vaan velvollisuus varmentaa käyttäjä on luotonantajalla. Teknisin menetelmin se on helppoa, mutta niin kauan, kun sopimukset tehdään tekstiviestitse tai internetin välityksellä, se on aina hie- man epävarmaa luotonantajan kannalta.

Kuluttajaviraston lakimies Gunveig Planting-Visa on todennut, että ”pikaluottoyrityksillä on velvollisuus varmistaa palvelun turvallisuus. Järjestelmän ylläpitäjä vastaa luotettavuudesta ja sen puutteista johtuvista seurauksista. Yritys ei voi päästä irti tästä vastuusta rajoittamalla sitä toimitusehdoissaan. Yrityksen on varmistettava asiakkaan tunnistettavuus eli se, että lainan tilaaja on todella myös yrityksen sopimuskumppani lainarahan saajana.”⁵⁴

⁵² Turun KO 15.5.2006 3259

⁵³ Kuluttajansuoja-lehti 3/2006, s. 19.

⁵⁴ Kuluttajansuoja-lehti 3/2006, s. 18.

Joskus samankaltaisissa tapauksissa on ollut ongelmana myös se, että alaikäinen on saanut tilattua lainan itselleen. Alaikäinen ei vajaanlaisena ole kuitenkaan kelpoinen ottamaan luottoa. Luoton ottamista ei voida pitää niin vähäisenä oikeustoimena, että alaikäisellä olisi tähän oikeutta. Alaikäinen ei voi ymmärtää luoton merkitystä.

6. Pikaluottojärjestely RL:n kiskontasäännöksen näkökulmasta

6.1 Onko pikaluotolla korkokatto? – missä kulkee laillisen kiskonnin raja?

Kuluttajaa on suojattava oikeussuhteen heikompana ja usein luotonantajasta riippuvaisena osapuolena siten, ettei kulutusluotosta voida periä kohtuuttoman suurta hintaa eli kohtuutonta korkoa.⁵⁵

Mitään säännöstä koron maksimimäärästä ei laissa ole. Säännökset korosta on asetettu korkolakiin (633/1982). Lähtökohtana on korottomuusolettama, jonka mukaan korkoa ei makseta, ellei siitä ole sovittu. Korkolain 2 §:n soveltamisala määrittää mahdollisuuden koron vapaamuotoisuuteen: ”Velvollisuus maksaa korkoa määräytyy tämän lain mukaan, jollei muuta johdu velallisen sitoumuksesta tai kauppatavasta taikka toisin ole säädetty.” Korkomääritys on vapaata ja korkokattoa ei sinänsä ole. Kuluttaja-asiamies suhtautuu korkokattosääntelyyn varauksellisesti: ”Jos tarjontaa rajoitettaisiin voimakkaasti, korkeakorkoisten lainojen tarjoaminen voisi siirtyä pimeille markkinoille. Vapaassa markkinataloudessa viranomaiset eivät voi vaatia, että luoton hintatasoa laskettaisiin.”⁵⁶

Kun korkokattoa ei ole, kohtuuttomuutta voidaan tutkia rikoslain koronkiskontasäännöksen näkökulmasta. Rikoslain 36:6:ään on otettu säännös kiskonnasta. 2 momentti sisältää koronkiskontaan liittyvän säännöksen:

Kiskonnasta tuomitaan myös se, joka luotonannossa ottaa tai edustaa itselleen tai toiselle korkoa tai muuta taloudellista etua, joka huomattavasti ylittää julkisen valvonnan alaisten rahalaitosten vastavassa luotonannossa ottaman tavanomaisen koron.

”Luottokiskonnalta ei edellytetä, että aloite sopimuksen tekoon olisi tullut velkojalta tai että luottoasiakas olisi hädänalaisessa tilassa. Riittää, että korko voidaan havaita kohtuuttoman suureksi. – – Koron kohtuuttomuusarviointi on tehtävä tapauskohtaisesti. Huomioon on otettava luotonantajan riski, jolla voidaan perustella tavanomaisen pankkikoron ylittämistä etenkin silloin, kun luotolla ei ole vakuuksia tai luotonsaajalla on luottorekisterimerkintöjä. – – Rahoitusyhtiöt perivät säännön-

⁵⁵ Jaakkola 2003, s. 131.

⁵⁶ Kuluttajansuojalehti 2/2005, s. 11.

mukaisesti korkeampaa korkoa kuin pankit. Myös lainan suuruus ja maksuaika vaikuttavat kohtuuttomuusarvostelussa.”⁵⁷

Pikaluottojen koron suuruus on perusteltavissa luotonantajan näkökulmasta sillä, että ne ovat lyhyitä lainoja, joita annetaan ilman vakuuksia. Koska summat ovat pieniä, perintäkulut saattavat helposti ylittää lainasumman ja luottotappioita saattaa syntyä. Kohtuutonta korkoa voidaan ajatella esimerkiksi KKO:n tapauksen 2006:66 kannalta: Luottoa ei soviteltu, koska KKO katsoi, että 5700 **markalle** kertynyt 3700 **euron** korko ei ole erityisen suuri. Miten kävisikään, jos mentäisiin oikeuteen vaatimaan, että 50 euron luotolle maksettavaa 15,80 euron korkoa olisi soviteltava?

7. Yhteenveto ja katsaus tulevaan

Tällä hetkellä pikaluottojen sääntely on vähäistä ja se vähäinen sääntely, joka on olemassa, sijaitsee eri puolilla kuluttajansuojalakia. Se vaikeuttaa luottojen valvontaa ja hallitsemista. Myös luottoa tarjoavilla elinkeinonharjoittajilla voi olla vaikea hahmottaa lainsäädännön tavoitteita ja tarkoitusta, kun oikeuskäytäntöä ei oikeastaan ole ja oikeustieteessäkään aiheesta ei ole kirjoitettu.

Pikaluottojen helppo tilaustapa ja niihin liittyvät korkeat korot saattavat aiheuttaa ennen pitkää taloudellisia ongelmia. Luotonanto, jossa luottoja otetaan lyhytnäköisesti, ei ole yhteiskunnan talouden kannalta kestävä. Tähän pitäisi puuttua lainsäädännöllisin keinoin, sillä pelkät suositukset eivät sellaisenaan velvoita muuttamaan käytäntöjä. Toisaalta ei ole tarkoituksenmukaista, että luottojen myöntämistä rajoitetaan kokonaan. On tilanteita, joissa henkilöt, joilla ei ole varallisuutta, tarvitsevat lyhyttä lainaa. Tällöin vakuudeton lyhytluotto on yksi tapa selvitä.

Tällä hetkellä EU:ssa valmistellaan uutta kulutusluottodirektiiviä, joka kumoaisi edellisen kulutusluottodirektiivin 87/102/EY ja muuttaisi neuvoston direktiiviä 93/13/EY.⁵⁸ Tarkoitus olisi helpottaa lainojen ottoa yli rajojen sekä yhdenmukaistaa luotonmyöntämis- ja tarjoamiskäytäntöjä. Direktiivi ei olisi enää entisen kulutusluottodirektiivin tyylinen *pick and choose* -malli, vaan siinä säädetyistä säännöksistä ei voitaisi poiketa lainkaan kansallisesti. Jäsenvaltioilla olisi kuitenkin mahdollisuus säätää niistä seikoista, joita direktiivillä ei ole harmonisoitu.⁵⁹ On huomattava, että kolmen kuukau-

⁵⁷ Heinonen ym. 2002, s. 1183.

⁵⁸ Muutettu ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi...

⁵⁹ Muutettu ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi..., s. 12

den sääntö soveltuisi vain, mikäli luotto olisi koroton ja kuluton.⁶⁰ Suomi on pyrkinyt vaikuttamaan direktiivin muotoiluun siten, että tätä sääntöä ei olisi lainkaan.⁶¹ Direktiiviluonnoksessa luottosopimukset, joissa luoton määrä on alle 300 euroa, jäisivät osittain soveltamisalan ulkopuolelle. Muun muassa ennen sopimuksen tekoa annettavia tietoja ei tarvitsisi antaa. Mainonnassa olisi kuitenkin ilmoitettava todellinen vuosikorko.⁶²

Myös Suomessa kehityskulku on paranemassa. Eduskunnan talousvaliokunta on hyväksynyt pankkivaltuuston mietinnön, josta käy ilmi, että pikaluottoja halutaan valvoa ja säännellä lain tasolla.⁶³ Tosin pankkivaltuuston kertomus on vuodelta 2005, talousvaliokunnan mietintö vuodelta 2006 ja välissä eduskuntakin hallituksineen on vaihtunut. Edellisen eduskunnan aikana valtioneuvostolle esitetyt kirjalliset kysymykset ovat herättäneet keskustelua ja poikineet yhden, tosin jo rauenneen, lakialoitteen.⁶⁴ Asiaan on kuitenkin otettu kantaa ja ongelma on tiedostettu.

Pieniä luottoja myöntävät yritykset ovat aloittaneet tämän vuoden alusta myös itsesääntelyn. Neljä pienlainayritystä on muodostanut Suomen Pienlainayhdistys ry:n. Suomen Pienlainayhdistys ry on luonut omat eettiset säännöt. Sääntöjen mukaan yhdistykseen kuuluvien yritysten on muun muassa ilmoitettava todellinen vuosikorko kulloinkin soveltuvalla asianmukaisella tavalla ja luottojen myöntämistä yöaikaan (00.00–06.00) on rajoitettava. Säännöissä toistetaan osittain lainkohtia: muun muassa ”virheellisiä tai harhaanjohtavia tietoja ei tule antaa markkinoinnissa ja kuluttajia ei voi houkuttaa velkaantumaan sopimattomalla tavalla”⁶⁵. Itsesääntelyllä on merkitystä vielä toistaiseksi, kun lainsäädäntötoimiin pikaluottojen osalta ei ole ryhdytty. Ainakin toistaiseksi kaikki jäsenyhdistykset ilmoittavat todellisen vuosikoron, vaikka sitä ei velvoiteta laissa.

⁶⁰ Muutettu ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi..., s. 20: Direktiiviä ei sovelleta seuraaviin luottosopimuksiin: ”– luottosopimukset, joiden nojalla kuluttajan on maksettava luotto takaisin maksuerissä tai yhdessä erässä enintään kolmen kuukauden pituisessa määräajassa ja joiden mukaan ei peritä korkoja tai muita maksuja, –”

⁶¹ KK 393/2006 vp, s. 2.

⁶² Muutettu ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi..., s. 21, 25–26.

⁶³ Ks. K 10/2006 vp, TaVM 12/2006 vp, EK 30/2006 vp

⁶⁴ Ks. KK 921/2005 vp, KK 334/2006 vp, KK 393/2006 vp, KK 423/2006 vp ja LA 7/2006 vp

⁶⁵ <http://www.pienlainayhdistys.net/eettisyys.html>